

Београдска филхармонија
Сезона 2021/22
Баш смо вас се ужелели

Петак, 19. новембар 2021.

Габријел Фелц
Аника Тројтлер, клавир

Јоханес Брамс
Концерт за клавир и оркестар бр. 2 у Бе-дуру, оп. 83

Allegro non troppo
Allegro appassionato
Andante
Allegretto grazioso – Un poco più presto

Трајање: око 45 минута

Ролф Либерман
Furioso

Трајање: око 10 минута

Рихард Штраус
Смрт и преображење, оп. 24

Трајање: око 23 минута

Концерт за клавир и оркестар бр. 2 у бе-молу оп. 83 Јоханеса Брамса (1833-1897) дело је настало у периоду композиторове пуне стваралачке зрелости. Иако је у то време достигао врхунац признања критике и публике широм Европе, чињеница да је концерт завршио чак 22 године након првог остварења у овом жанру, говори о Брамсовој континуираној самокритичности. На делу, које и данас представља једну од најопсежнијих и најкомплекснијих партитура намењених клавиру и оркестру, радио је од 1878. до 1881. године, када је оно премијерно изведено у Будимпешти, са композитором на месту солисте.

Уместо уобичајена три, Други клавирски концерт има четири става. Први, написан у сонатној форми, отвара зов хорне који, уз подршку клавира, уводи у атмосферу става. Убрзо следи солистичка каденца, која се налази на необичном месту у односу на традиционалну праксу, и најављује виртуозну природу става. Кад год се учини да ће драма измаћи контроли, композитор поново уводи почетну тему хорне, коју изводи или овај, или инструмент из неке друге оркестарске групе. Скерцо, форма која се не среће толико често у концертантним делима, заправо је најдраматичнији и најбурнији став, док је трећи, лагани, веома кантабилан, и заснован на осмотактној фрази у деоници виолончела. Грациозни и опуштени рондо на месту финалног става карактерише бриљантност, кроз грађење неколико агресивних климакса у соло деоници, до повратка на уводну тему и завршни експлозивни оркестарски крешендо.

Швајцарски композитор **Ролф Либерман** (1910-1999) био је истакнута музичка личност европског музичког живота. Радио је као уметнички директор оперских кућа из Хамбурга и Париза, а истовремено је био активан и као стваралац. Његов композиторски опус обухватао је неколико различитих музичких жанрова, укључујући шансоне, класичну и популарну музику. У области класичне музике, Либерманов стилски израз карактерише комбинација стилова и техника, укључујући и оне који су произашли из барокне, класичне и дванаесттонске музике.

Најпознатије остварење овог композитора, оркестарско дело ***Furioso***, премијерно је изведено 1947. године на *Дармштатским музичким данима*, а његов бескомпромисни, дивљи карактер донео је Либерману међународно признање. Композиција је идејно

конципирана у три сегмента: остинато тромбона, репетитивни *стих* у маниру токате у деоници клавира, и импресивни ритмички контрапункт оркестра.

Током XIX века, музика је добијала на престижу до тренутка када је почела да се сматра најзначајнијом и најузвишенијом од свих уметности. У добу брзих друштвених промена и научног прогреса, доводиле су се у питање до тада утемељене традиције, а чинило се да уметност, предвођена музиком, пружа духовну стабилност у времену испуњеном сумњом. У оваквој културној клими, **Рихард Штраус** (1864-1949) доноси заокрет стварајући ***Смрт и преображење***, дело које истражује мистерију смрти и онога што може да уследи после. Ова тонска поема најамбициозније је од свих његових дотадашњих дела (у време настанка композиције имао је 25 година). Иако је Штраус као веома млад усвојио секуларне животне принципе, на изузетан начин је осликао психолошка стања човека на самрти, са готово научном прецизношћу, уз коришћење најнапреднијих оркестарских и хармонских решења свог времена. Дело није било засновано на било каквом личном искуству, али је у историји остао забележен податак да је композитор на самрти рекао: *умирање је тачно онакво каквим сам га компоновао пре 60 година у „Смрти и преображењу“*.

Штраус је кроз четири одсека своје симфонијске поеме описао човека који се на самрти присећа свог живота: од безбрижног детињства, преко младости и младалачке љубави, до неостварених жеља и идеала које никада није остварио. У тренутку када се смрт приближава, музика ишчезава уз удар гонга: душа напушта тело да би се пронашла, и у бескрајном простору испунила све оно што није успела у овоземаљском животу.

мр Асја Радоњић